

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

БІ ЦЗІНЧЕН

На правах рукопису

УДК 371.016.37 (043.3)

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО САМОРОЗВИТКУ В
ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ**

13.00.02 – Теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.
Роботу виконано у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник кандидат мистецтвознавства, професор
БОЛГАРСЬКИЙ Дмитро Анатолійович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, професор кафедри
теорії та методики музичної освіти, хорового
співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЄРЕМЕНКО Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка, завідувач кафедри
музично-інструментального виконавства;

кандидат педагогічних наук
ЛІХІЦЬКА Лариса Миколаївна,
Вінницький державний педагогічний
університет імені М.Коцюбинського,
старший викладач кафедри мистецьких
дисциплін дошкільної та початкової освіти.

Захист відбудеться 10 квітня 2018 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 7 березня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Реформування освітнього процесу та підвищення його ефективності в музично-педагогічних закладах різних країн світу, зокрема України та Китаю, вимагає розробки нових форм навчання, створення прогресивних технологій, що забезпечують формування в молоді не лише таких якостей, як креативність, ініціативність, комунікабельність, самодостатність й здатність до саморозвитку та самореалізації. Враховуючи те, що фахові вимоги до сучасного вчителя музичного мистецтва в школах як України, так і Китаю виходять за межі традиційних, важливим завданням вищої музично-педагогічної освіти стає формування особистості вчителя, здатного до постійного творчого зростання та саморозвитку.

Сучасна система фахової підготовки майбутніх учителів базується на новому розумінні сутності освіти, вона дозволяє по-іншому вибудовувати освітній процес, змінює диспозицію його учасників навчально-виховного процесу. Перехід до саморозвитку, як результату підготовки студентів, пов'язаний зі зламом стереотипів педагогічного мислення, звичних способів професійної діяльності, в межах яких функція викладача зводилась до трансляції соціокультурного спадку.

Аналіз наукових джерел дозволив засвідчити, що проблема готовності до фахового саморозвитку майбутніх учителів є предметом досліджень багатьох авторів різних галузей знань. З позиції нашого дослідження особливого значення набувають сучасні дослідження філософії освіти (В.Андрущенко, А.Асмолов, Г.Васянович, І.Зязюн, В.Кремень, В.Лутай, Г.Меднікова, В.Рубцов та ін.); роботи, які висвітлюють психологічний аспект даної проблеми (Л.Виготський, М.Дяченко, М.Левітов, В.Моляко, А.Пуні, В.Рибалка та ін.); педагогічні праці, що розкривають шляхи саморозвитку особистості (І.Бех, О.Бодальов, Н.Гузій, А.Деркач, Г.Костюк, Л.Мітіна, О.Пехота, В.Семиченко, С.Сисоєва, В.Сластьонін, В.Щербина та ін.). Проблемою розробки сутнісних характеристик саморозвитку та самовдосконалення майбутніх учителів опікувалися Н.Бібік, Б.Вульф, К.Завалко, Ю.Калугін, В.Маралов, В.Орлов, О.Проконова, Н.Сегеда, П.Харченко та ін. Питання підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної діяльності розглядали Е.Абдуллін, О.Апраксіна, А.Болгарський, Н.Гуральник, О.Єременко, А.Зайцева, Л.Коваль, Л.Куненко, Л.Ліхницька, Л.Масол, О.Михайліченко, І.Мостова, С.Науменко, О.Овчарук, О.Олексюк, О.Отіч, Г.Падалка, Л.Паньків, Т.Пляченко, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Федоришин, О.Хижна, В.Шульгіна, О.Щолокова, Д.Юник та ін.

У наукових дослідженнях В.Бондаря, Г.Гагаєва, І.Саєва, Н.Левітова, Н.Мойсеюк, П.Підласого, С.Сисоєвої, В.Сластьоніна та ін. окреслено поняття «готовність» як систему психолого-педагогічних і спеціальних компетентностей, що формуються засобами цілеспрямованого та

послідовного впливу комплексу форм, методів і технологій навчання та виховання на особистість. Безпосередньо специфічний зміст готовності складають особистісні якості, властивості, утворення й установки, а головною функцією готовності є установка на виконання певних видів діяльності. Тому ми розглядаємо готовність як передумову і, одночасно, умову якісної діяльності за фахом у системі навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. Під готовністю до саморозвитку розуміємо результат фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (цілі, зміст, сутність, методи, технології, форми, засоби навчання, способи організації спільної діяльності суб'єктів навчання тощо), що визначається теорією і практикою освітнього процесу.

Затребуваність розробки проблеми готовності до саморозвитку в галузі вокально-хорового мистецтва мотивується особливостями реформування та розвитку сучасної музично-педагогічної освіти, необхідністю враховувати характер цього розвитку і відповідно орієнтувати напрями роботи. Виявлення найсуттєвішого, зосередження на проблемах глобальних і специфічних явищ є одним із основних завдань розвитку теорії і практики мистецької освіти на сучасному етапі. Аналіз робіт свідчить про наявність наукового підґрунтя для формування готовності майбутніх учителів музики до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання (А.Авдієвський, В.Антонюк, Д.Болгарський, Л.Василенко, А.Єгоров, М.Канерштейн, М.Колесса, А.Пазовський, К.Пігров, К.Птиця, Є.Савчук та ін.) та розробки методик вокально-хорового навчання майбутніх фахівців (А.Болгарський, Д.Бондаренко, Г.Єржемський, І.Гавран, В.Живов, Л.Зінов'єва, І.Коваленко, П.Ковалик, А.Козир, О.Коренюк, А.Лащенко, А.Мартинюк, Т.Смирнова, І.Топчієва, Л.Хлебнікова та ін.). З теорії та методики вокально-хорового навчання за останній час з'явилися роботи китайських науковців, які вони виконали в Україні (Бай Шаожун, Вей Лімін, Лін Хай, Лі Цзюньшен, Лянь Лю, Сунь Лінян, Феб Ібінь, Чжан Вейцзя, Чжай Хуань, Чжан Лу, Чжао Вейфан, Хуань Сюань та ін.). Водночас методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання як цілісна організаційно-методична система не була предметом дослідження музично-педагогічної освіти.

Соціально-педагогічна значущість проблеми формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорової підготовки у педагогічних університетах, її недостатній рівень дослідження, актуальність, своєчасність розробки шляхів оптимізації цього виду діяльності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету

імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів музики» (протокол № 5 від 26 грудня 2014 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 10 від 26 травня 2015 року).

Об'єкт дослідження - процес вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики в педагогічних університетах.

Предмет дослідження - методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання.

Мета роботи полягає в розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання в педагогічних університетах.

Відповідно до мети дослідження були визначені наступні **завдання**:

- обґрунтувати наукові підходи до вирішення проблеми формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні;
- уточнити сутність, зміст та розробити компонентну структуру готовності до саморозвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- визначити критерії, показники і з'ясувати рівні сформованості досліджуваного феномена;
- розробити принципи та педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в вокально-хоровому навчанні;
- розробити поетапну методику формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в вокально-хоровому навчанні;
- експериментально перевірити ефективність запропонованої методики формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в вокально-хоровому навчанні.

Методи дослідження. Для розв'язання поданих завдань використані загальнонаукові методи: аналітичні – для вивчення філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень, нормативних документів, а також реального досвіду підготовки майбутніх учителів музики у вищих музично-педагогічних закладах з метою встановлення теоретичного й практичного рівнів розв'язання проблеми; узагальнення – для визначення наукового апарату дослідження, формулювання його концептуальних положень та висновків; системно-структурні – для виявлення компонентної структури готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання; моделювання – для дослідження процесів шляхом конструювання моделі формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання; спостереження, обговорення, опитування,

порівняння – для виявлення рівнів готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку; оцінювання – для систематичного дослідження основних характеристик готовності майбутнього фахівця до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання; експериментальні – для аналізу реального стану, відстеження динаміки, перевірки ефективності методики формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання; статистичний – для доведення достовірності й ефективності результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- визначено сутність і зміст готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні;
- розроблено компонентну структуру готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в сфері вокально-хорового навчання, визначено критерії, показники і рівні сформованості даного феномена;
- представлено методику готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання.

Удосконалено:

- зміст вокально-хорового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах.

Уточнено: поняття «готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні».

Подальший розвиток отримали:

- концепція саморозвитку особистості засобами мистецтва, методика вокально-хорового навчання в педагогічних університетах, шляхи організації самостійної роботи студентів з вокально-хорових дисциплін.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові ідеї в галузі філософії, педагогіки, психології, мистецтвознавства, висновки сучасних міждисциплінарних досліджень щодо різних напрямів вокально-хорової підготовки вчителів музичного мистецтва; розробка принципів й засобів формування їх готовності до саморозвитку в педагогічному процесі вищої школи мистецької освіти; визначення шляхів оптимізації вокально-хорового навчання, а саме: на працях видатних діячів науки та культури про роль мистецтва як засобу творення особистості (В.Андрущенко, Б.Асаф'єв, Г.Васянович, І.Зязюн, Є.Назайкінський, С.Рубінштейн, В.Сухомлинський, Б.Яворський та ін.); на розробках сутнісних характеристик саморозвитку майбутніх учителів (Ю.Афанасьєв, І.Бех, Н.Бібік, Б.Вульфів, Н.Гузій, К.Завалко, Ю.Калугін, Н.Кічук, Л.Мітіна, В.Орлов, О.Проконова, Н.Сегеда, В.Семиченко, С.Сисоєва, Т.Танько, П.Харченко та ін.); на роботах з підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної діяльності (Е.Абдуллін, О.Апраксіна, А.Болгарський, Н.Гуральник, О.Єременко, Л.Коваль, Л.Куненко, Л.Масол, І.Мостова, С.Науменко, О.Олексюк, Г.Падалка, Т.Пляченко, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Шульгіна, О.Щолокова, Д.Юник та ін.); на узагальненні

наукових праць з підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання (А.Авдієвський, В.Антонюк, А.Болгарський, Д.Болгарський, Д.Бондаренко, Л.Василенко, І.Гавран, Г.Єржемський, Л.Зінов'єва, М.Канерштейн, П.Ковалик, А.Козир, М.Колесса, О.Коренюк, А.Лашенко, А.Мартинюк, К.Пігров, К.Птиця, Є.Савчук, Т.Смирнова, І.Топчієва, Л.Хлебнікова та ін.).

Практичне значення одержаних результатів визначається його спрямованістю на вдосконалення вокально-хорового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах. Теоретичні висновки і методичні рекомендації можуть бути використані для оновлення змісту навчальних програм в сфері вокально-хорового навчання студентів. Матеріали дослідження можуть становити основу для методичного забезпечення вокально-хорового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах. Виділено специфічні особливості вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах з урахуванням їх національних, ментальних і культурних особливостей, що дозволяє інтегрувати результати дослідження в освітнє середовище Китаю.

Апробація результатів дослідження проводилась у процесі виступів і обговорень основних положень та результатів дослідження на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. Міжнародних: «Педагогічних читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької» (Київ, 2014), «Сучасні аспекти проектування мистецької освіти» (Тайюань, Китай, 2014); «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (Київ, 2014), «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2015, 2017); «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); «Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін» (Херсон, 2016, 2017); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Час мистецької освіти: традиції і новаторство» (Харків, 2016); I Міжнародних читаннях пам'яті академіка А.Авдієвського (2017); на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені А.Авдієвського та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, 2014-2017).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в освітній процес: факультету мистецтв імені А.Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/2289 від 12.10. 2017 р.), ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (довідка № 2650/17 від 20.11. 2017 р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка № 68-17-1002 від 21.12. 2017 р.).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних

позицій; музикознавчим та психолого-педагогічним аспектами; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розроблених методичних рекомендацій; позитивними наслідками впровадження в освітній процес факультетів мистецтв педагогічних університетів розроблених методичних рекомендацій.

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлені в 7 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких представлено в провідних фахових виданнях України з педагогіки й 1 стаття в зарубіжному науковому виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (177 найменувань, з них 5 іноземними мовами). Основний текст дисертації складає 171 сторінку, загальний обсяг роботи – 221 сторінка. Робота містить 10 таблиць, 5 рисунків, що разом з додатками становить 29 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження з позиції сучасних вимог до музично-педагогічної підготовки студентів, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у педагогічну практику.

У **першому розділі** - *«Теоретичні основи формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в сфері вокально-хорового мистецтва»* - проведено аналіз сутності понять «готовність» та «саморозвиток», розглянуто феномен саморозвитку в контексті підготовки майбутнього вчителя, узагальнено наукові підходи до аналізу готовності вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання.

Загострення основної суперечності сучасної системи освіти – між швидким темпом розповсюдження знань у суспільстві та обмеженими можливостями їх засвоєння окремою людиною висуває перед педагогічною теорією завдання – відмовитися від обмеження педагогічного процесу формуванням в учнів знань, умінь і навичок на користь максимального розвитку особистості. З огляду на цю позицію, готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку є вимогою часу, що відображена світовими освітніми тенденціями.

Концептуальні підходи до мистецької підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва глибоко висвітлені у працях Е.Абдулліна, О.Апраксіної, Л.Арчажникової, А.Болгарського, Д.Болгарського, Л.Василенко, Н.Гребенюк, О.Єременко, А.Зайцевої, А.Козир, Г.Падалки,

О.Рудницької, О.Серебрякової, Т.Смирнової та ін. Проте, проблема готовності до саморозвитку в означених дослідженнях висвітлювалась лише дотично. Вирішення означеної проблеми потребує внесення до музично-освітньої теорії і практики нових ідей, методик, технологій, відмови від навчальних штампів. Визначення методів спонукання студентів до саморозвитку слугуватиме оновленню змісту сучасної освіти, створюватиме нові педагогічні технології, відкриватиме нові можливості для творчості вчителя, сприятиме підготовці креативно мислячого фахівця.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що більшість авторів (К.Завалко, В.Ільчук, О.Пехота, Т.Тихонова, П.Харченко та ін.) у первинній функції саморозвитку вбачають внесення якісних позитивних змін у навчально-виховний процес шляхом пошуку, розробки та запровадження педагогічних нововведень. Саморозвиток є системним процесом, спрямованим на реалізацію ідей, знань та підходів або трансформації відомих результатів практично-творчої діяльності. Саморозвиток як процес носить комплексний, багатоплановий характер, вміщуючи єдність наукових, технологічних та організаційних заходів. У нашому дослідженні «готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку» розглядаємо як складне інтегральне утворення, сукупність різних за цілями та характером видів дій, що мають творчі властивості, які відповідають основним етапам розвитку особистості та спрямовані на постійне створення та внесення вчителем змін до власної системи роботи.

На основі проведеного аналізу визначено наукові підходи до саморозвитку майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, а саме: системний, аксіологічний, особистісний, діалоговий, компетентнісний, рефлексивний, творчий. Системний підхід сприяє розвитку особистості як системи необхідних взаємно пов'язаних складників, що забезпечують готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні. Аксіологічний підхід обумовлює ціннісно-орієнтаційне спрямування змісту, форм і методів навчання на саморозвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні. Особистісний підхід передбачає розвиток суб'єктивного ставлення до навколишнього світу, визначає послідовне формування професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва. Діалоговий підхід передбачає перетворення позицій вчителя та учня в особистісно-рівноправні. Позиція вчителя, що не виховує, а активізує, стимулює намагання, формує мотиви учня до саморозвитку, створює умови для саморуку. Компетентнісний підхід забезпечує розвиток фахових компетентностей особистості, що засновані на принципах саморозвитку й самореалізації. Рефлексивний підхід визначається спроможністю майбутніх учителів музичного мистецтва до мистецької рефлексії, до самоконтролю за прийняттям власних рішень, до самопізнання у вокально-хоровій діяльності. Творчий підхід виражає здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до досягнення інновацій у

вокально-хоровій роботі, до трансформації їх у кожній конкретній педагогічній ситуації.

Застосування вищезазначених підходів дозволило з'ясувати, що готовність до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні передбачає вищий ступінь педагогічної творчості, винахідництво в педагогічній практиці, що спрямоване на формування творчої особистості вчителя та учнів.

У другому розділі дисертації - «Методичні основи формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання» - визначено компонентну структуру досліджуваного феномена, принципи, методичну модель, педагогічні умови формування готовності студентів до саморозвитку у процесі вокально-хорового навчання.

У розділі виокремлені основні принципи формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання, а саме: індивідуалізації, естетичної спрямованості, культуровідповідності, рефлексії та цілісності й міцності. Принцип індивідуалізації обумовлено впровадженням особистісно-орієнтованого підходу у навчально-виховний процес. Даний принцип орієнтує на виявлення та підтримку індивідуальної емоційно-оцінної реакції у сприйнятті та засвоєнні змісту музичних образів. Принцип естетичної спрямованості орієнтує на визнання естетичної цінності художніх творів; розвиток здатності студентів до естетичного сприймання мистецтва, почуття прекрасного; формування художнього світогляду, високих естетичних ідеалів. Принцип передбачає змістове наповнення процесу вивчення музичних образів, яке узгоджується із завданнями естетичного розвитку особистості студента, його художнього світогляду, здатності до естетичного сприйняття мистецтва. Принцип культуровідповідності передбачає змістове наповнення процесу навчання музики в контексті розвитку культури, орієнтацію на її цінності, засвоєння їх, формування та розвиток культури учня. Принцип орієнтує на широке ознайомлення студентів зі світом мистецтва, пізнання різних художніх напрямків, розширення досвіду спілкування з мистецтвом та формування і розвиток культури майбутніх учителів. Принцип рефлексії передбачає спонукання студента до самопізнання, самоаналізу мистецьких вражень; забезпечення процесу заглиблення у світ власних почуттів і зіставлення їх зі змістом художнього образу; усвідомлення цінностей внутрішнього життя відповідно до морально-світоглядних позицій, відтворених у мистецтві. Цей принцип орієнтує на усвідомлення власних психічних станів і процесів у зіставленні з переживаннями, відтвореними у художньому образі, на осмислення студентом досвіду власної виконавської діяльності. Принцип цілісності й міцності передбачає, щоб знання, уміння, навички, світоглядні та інші ідеї були осмислені, добре засвоєні, тривалий час зберігалися в пам'яті та були логічно вибудованими.

Методична робота зорієнтована на реалізацію просвітницької функції вокально-хорового мистецтва, що виявляється в: активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вокально-хорової підготовки (пізнання жанрів, стилів, методично-технологічного забезпечення співу тощо); розширенні художнього світогляду в суміжних галузях мистецтва, розумінні інтонаційно-виражальних та жанрово-стильових особливостей різновидів музики через інтерпретацію вокально-хорових творів; розвитку пізнавальної сфери проектування вокально-хорових образів у сферу життєвих реалій; активізації оцінного ставлення до вокально-хорового виконавства через формування уявлень про ідеали художньо-естетичного виконавства; формуванні уявлень про художні традиції виконавства та вокально-хорових шкіл у контексті «діалогу культур» (Схід-Захід); ознайомленні з народними традиціями та художніми образами різних народів; спонуканні до художніх узагальнень вокально-хорової культури.

Дослідження особистісних, фахово значущих якостей особистості вчителя музичного мистецтва, важливих для успішного здійснення ним вокально-хорової діяльності, посприяло визначенню структури готовності майбутніх учителів музики до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання в єдності трьох взаємообумовлених компонентів: *мотиваційно-вольового, когнітивно-інтелектуального та креативно-діяльнісного*.

Критерієм мотиваційно-вольового компонента нами визначено міру особистісної спрямованості на пізнання вокально-хорової діяльності (показники: вираження особистісного ставлення до вокально-хорового мистецтва; вияв професійних інтересів та потреб студентів; спрямованість на загальнолюдські та музично-педагогічні цінності).

Критерієм когнітивно-інтелектуального компонента нами визначено ступінь оволодіння знаннями, уміннями та навичками вокально-хорового мистецтва (показники: наявність теоретичних знань для аналізу та інтерпретації музичних творів; вокально-хорова майстерність (практичні вміння); потреба у самостійній роботі над змістом музичного твору).

Критерієм креативно-діяльнісного компонента нами визначено міру художньо-образного виконання музичних творів (показники: уміння донести виконуваний твір до слухацької аудиторії; уміння здійснювати рефлексивний аналіз діяльності, здатність до самоконтролю).

У розділі розроблено педагогічні умови організації вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в аспекті їх саморозвитку, зокрема: *створення позитивної атмосфери навчання; досягнення діалогових засад взаємодії учителя і учня в навчальному процесі; забезпечення пріоритету практичної діяльності; забезпечення діалогу музичних культур України та Китаю; забезпечення фахової компетентності майбутніх учителів у здатності до творчого застосування набутих знань і вмінь на практиці*. З цією метою в навчальний процес факультетів мистецтв була впроваджена методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі

вокально-хорового навчання, що націлена на орієнтацію спільної творчої навчальної діяльності викладача та студента на реалізацію опосередкованої або безпосередньої взаємодії, за ходом якої реалізуються вокально-хорові інтереси кожної особистості; забезпечення суб'єктивного ставлення студентів до об'єктивної мистецької інформації; залучення майбутніх учителів до аналізу та узагальнення художніх уявлень; спонукання студентів до визначення виражальних засобів у музичній інтерпретації та аргументації їх вибору; спонукання майбутніх учителів до діалогу в спілкуванні з мистецтвом; забезпечення усвідомлення студентами стильової класифікації вокально-хорового матеріалу, розуміння жанрових ознак музичних творів; реалізація зв'язків інструментального та вокально-хорового виконавства у процесі фахової підготовки студентів; спонукання майбутніх учителів до вербалізації змістових характеристик музичного твору на основі узагальнення знань та досвіду спілкування з мистецтвом; стимулювання студентів до варіативного опрацювання музичних творів; розвиток умінь художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів; узгодження вокально-хорового репертуару студентів зі шкільними програмами; організація вокально-хорової просвітницької діяльності студентів серед школярів; саморозвиток майбутніх учителів музичного мистецтва України та Китаю з урахуванням особливостей полікультурного навчального середовища; забезпечення комплексності підходів і принципів, що сприяють інтенсифікації поліфункціональності вокально-хорової підготовки; цілеспрямоване використання художньо-педагогічного потенціалу вокального мистецтва як національно-культурного феномена; активізація творчого самовираження на основі художнього полілогу; створення художньо-творчого середовища на засадах компетентнісного, особистісно-орієнтованого та розвивального навчання; використання проблемно-діалогічного спілкування в процесі формування музично-виконавських компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва; використання індивідуально-диференційованого та варіативного підходів до процесу формування художньо-інтерпретаційних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва; забезпечення пріоритету художньо-практичної діяльності; поетапність процесу музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва; виконавська інтерпретація вокально-хорового репертуару.

Визначено методи вокально-хорового навчання студентів з урахуванням можливостей їх саморозвитку, а саме: репродуктивні; індивідуальної роботи над вокально-хоровими творами (музично-творчі проекти, варіативно-креативні завдання, імпровізації); діяльнісного сприйняття вокально-хорової музики; музично-педагогічного самоменеджменту; активного навчання (обговорення, дискусія, діалог – полілог); евристичні (пошук і створення асоціацій та аналогій, складання евристичних питань, синхронічний та діахронічний аналіз музичного твору, застосування елементів синектики, метод інверсії).

Проведена аналітична робота дозволила уточнити поняття готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні як цілісну інтегровану якість, що характеризує сформовану потребу і здатність до своєї професійної компетентності, зокрема до оперативного використання набутих мистецько-педагогічних знань, вокально-виконавських і диригентсько-хорових умінь у процесі вивчення, виконання музичних творів та управління хором школярів.

У третьому розділі дисертації - «Експериментальна перевірка методики готовності майбутніх учителів музики до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання» - представлено розроблену програму експериментальної роботи: констатувально-діагностичну, формувальну та контрольну, наведено результати формувального етапу експерименту.

Зміст та хід дослідно-експериментальної роботи на констатувальному етапі експерименту дозволив визначити рівні сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні, а саме: *високий, достатній, середній, низький*. Застосування на етапі діагностики комплексної оцінки рівнів сформованості даного феномена дозволило засвідчити, що більшість студентів не досягли високого рівня, а зайняли позиції на достатньому, середньому та низькому рівнях. Це дало підстави для застосування спеціально розробленої поетапної методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні.

Розроблена нами методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні орієнтована на впровадження у фахову підготовку майбутніх учителів музики системи, що складається з трьох етапів педагогічної роботи: *пізнавально-оцінювального, конструктивно-розвивального, творчо-виконавського*. Розроблена методика формування готовності майбутніх учителів музики до саморозвитку має варіативний і корекційний характер. Передбачено гнучкість освітнього процесу, що відповідає потребам особистості. Важливою умовою є сформулювати у молоді передумови до постійної освіти протягом усього життя. Це передбачає різнобічний інтелектуальний і творчий розвиток студентів, формування у них гнучких якостей, здібностей до фахового саморозвитку.

Перший етап - *пізнавально-оцінювальний* - спрямований на фахове самопізнання студентів, на розуміння суспільної та особистісної значущості діяльності вчителя музичного мистецтва. На цьому етапі ми розвивали здібності до самоорганізації, самостимуляції, самоконтролю, уміння працювати в колективі. З цією метою використовували методи: творчі завдання, проектування, тестування, методи особистісно-професійного самопізнання, міні-бесіди, мозковий штурм та ін.

Другий етап - *конструктивно-розвивальний* - передбачає безпосереднє оволодіння вокально-хоровими навичками, формування готовності до виконання музичних творів, саморегуляцію виконавської діяльності.

Основними формами роботи на цьому етапі були психолого-педагогічний тренінг, самостійна навчально-професійна діяльність студентів, педагогічний практикум (в рамках проведення педагогічної практики), індивідуальні співбесіди, метод портфоліо, робота в малих групах, диспути, семінари, тести.

Третій етап - *творчо-виконавський* - передбачає збагачення студентів досвідом творчості, формування механізму самореалізації кожного студента як майбутнього професіонала. На цьому етапі відбуваються рефлексивні процеси, проводиться аналіз, визначається, що вдалося досягти учневі, які навички слід удосконалювати, і які методи та форми роботи доцільно застосувати для подальшого професійного розвитку. Цей етап був спрямований на вирішення творчих завдань і вправ, підвищення пріоритету рефлексивних, творчих форм роботи, що сприяє підвищенню ефективності процесу професійного саморозвитку, творче застосування набутих вокальних умінь і навичок на практиці, узагальнення і закріплення досвіду вокального виконавства. Динаміка змін рівнів сформованості готовності до фахового саморозвитку майбутнього вчителя музики на вокально-хорових заняттях наочно представлена на рисунку 1.

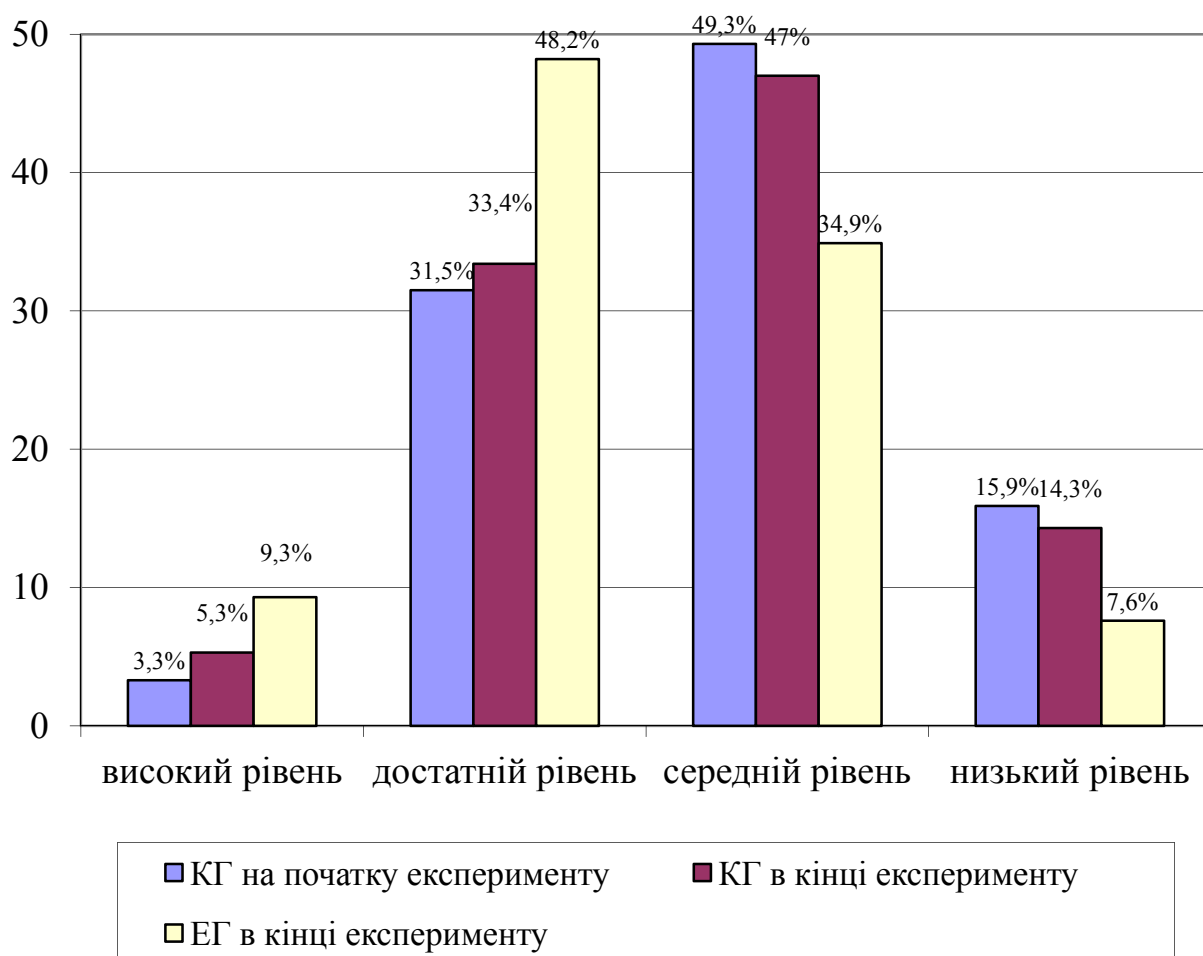

Рис. 1. Динаміка змін рівнів сформованості готовності студентів до саморозвитку на вокально-хорових заняттях

Отже, впровадження в різні форми занять методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в експериментальній групі стало ефективнішим, ніж у контрольній групі. На заключному етапі експериментальної роботи було проведено опитування, відповіді на запитання якого ідентифікувалися за трьома категоріями: «так», «ні», «не знаю» (розподіл відповідей подано в табл. 1).

Таблиця 1

Групи	Так	Ні	Не знаю
Експериментальна (n = 172)	E1 = 69	E2 = 60	E3 = 43
Контрольна (n = 172)	K1 = 42	K2 = 78	K3 = 52

Перевірка гіпотези здійснювалася за допомогою критерію хі-квадрат (χ^2). На основі даних у таблиці даних підраховувалося значення статистичного (того, за яким спостерігаємо) критерію за визначеною формулою:

$$\chi^2 = \frac{1}{n_e \cdot n_k} \sum_{i=1}^c \frac{(n_e \cdot k_i - n_k \cdot E)^2}{E_i + K_i}$$

Підставляючи експериментальні дані з таблиці 1, отримали:

$$\begin{aligned} & \frac{1}{n_e \cdot n_k} \left[\frac{(n_e \cdot K_1 - n_k \cdot E_1)^2}{E_1 + K_1} + \frac{(n_e \cdot K_2 - n_k \cdot E_2)^2}{E_2 + K_2} + \frac{(n_e \cdot K_3 - n_k \cdot E_3)^2}{E_3 + K_3} \right] = \\ & = \frac{1}{172 \cdot 172} \left[\frac{(172 \cdot 43 - 172 \cdot 69)^2}{69 + 42} + \frac{(172 \cdot 78 - 172 \cdot 60)^2}{60 + 78} + \frac{(172 \cdot 52 - 172 \cdot 42)^2}{42 + 52} \right] = 9,97. \end{aligned}$$

За таблицею розподілу χ^2 (за Н. Бейлі) визначили критичне значення ($\chi^2_{\text{крит.}}$) для числа ступенів свободи $V = C - 1 = 3 - 1 = 2$ при п'ятивідсотковому рівні значимості. Воно дорівнює 5,99, що є менше того, за яким спостерігали (9,97). Звідси вірно:

$\chi^2_{\text{спост.}} > \chi^2_{\text{крит.}}$ (9,97 > 5,99), що свідчить про достовірність відмінностей між відповідями респондентів експериментальної та контрольної груп, а відтак, немає підстав для відхилення нульової гіпотези. Отже, формування готовності до саморозвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в експериментальній групі, при впровадженні розробленої експериментальної методики, було ефективнішим, ніж у контрольній.

Впровадження експериментальної методики забезпечило істотні позитивні динамічні зрушення в рівнях сформованості готовності

майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання. Якісні та кількісні результати дослідно-експериментальної роботи довели ефективність розробленої експериментальної методики, а статистична обробка отриманих даних підтвердила достовірність результатів дисертаційного дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та нового вирішення проблеми формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку на вокально-хорових заняттях, що дозволило дійти таких висновків.

1. Проведений аналіз наукової літератури засвідчив, що сучасні освітні концепції саморозвитку особистості висвітлюють системно об'єднані наукові позиції щодо ролі суб'єктності, досягнення самостійності та індивідуалізації навчання студентів. Проте, врахування специфіки музичного, зокрема, вокально-хорового навчання, потребує спеціального дослідження проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до саморозвитку.

2. Проведена аналітична робота дозволила уточнити поняття готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в вокально-хоровому навчанні. Готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку у процесі вокально-хорового навчання визначається в дослідженні як цілісна інтегрована його якість, що характеризує сформовану потребу і здатність до удосконалення своєї професійної компетентності, зокрема, до оперативного використання набутих мистецько-педагогічних знань, вокально-виконавських і диригентсько-хорових умінь у процесі вивчення, виконання музичних творів та управління хором школярів.

2. У результаті дослідження визначено провідні наукові підходи, що становлять підґрунтя формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні, а саме: системний, аксіологічний, особистісний, діалоговий, компетентнісний, творчий.

3. Дослідження особистісних, фахово значущих якостей вчителя музичного мистецтва, важливих для успішного здійснення ним вокально-хорової діяльності, посприяло визначенню структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання в єдності трьох взаємозумовлених компонентів: мотиваційно-вольового, когнітивно-інтелектуального та креативно-діяльнісного.

4. Критеріями сформованої готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні нами визначено: міру особистісної спрямованості на пізнання вокально-хорової діяльності

(показники: вираження особистісного ставлення до вокально-хорового мистецтва; вияв професійних інтересів та потреб студентів; спрямованість на загальнолюдські та музично-педагогічні цінності); ступінь оволодіння знаннями, вміннями та навичками у галузі вокально-хорового мистецтва (показники: наявність теоретичних знань для аналізу та інтерпретації музичних творів; вокально-хорова майстерність (практичні вміння); потреба у самостійній роботі над змістом музичного твору) та міру здатності студентів до художньо-образного виконання музичних творів (показники: вміння донести виконуваний твір до слухацької аудиторії; вміння здійснювати рефлексивний аналіз, здатність до самоконтролю).

Встановлено рівні готовності до саморозвитку майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, а саме: низький, середній, достатній, високий, що відрізняються ступенем вмотивованості майбутніх учителів до вокально-хорової діяльності в школі, наявністю фахових знань і умінь, а також здатністю до творчого втілення естетичних цінностей вокально-хорового мистецтва у роботі з учнями.

4. Обґрунтовано основні принципи формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання, а саме: індивідуалізації, естетичної спрямованості, культуровідповідності, рефлексії та цілісності. Принцип індивідуалізації передбачає актуалізацію особистісних якостей студентів, зокрема, орієнтує на виявлення та підтримку індивідуального ставлення до музичних образів у процесі їх сприйняття, художнього опрацювання та творчого втілення у процесі диригентського управління хоровим співом. Принцип естетичної спрямованості орієнтує студентів на сприймання хорових творів як художньої цінності, активізацію у них почуття прекрасного; уважне ставлення до формування високих естетичних ідеалів та художніх смаків майбутніх учителів музики у процесі вокально-хорового навчання. Принцип культуровідповідності передбачає узгодження змісту вокально-хорового навчання із провідними напрямками розвитку культури, а також спрямування підготовки на особистісне засвоєння студентами її цінностей шляхом широкого ознайомлення зі світом мистецтва. Принцип рефлексії передбачає спонукання студента до самопізнання, до самоаналізу мистецьких вражень; до заглиблення у світ власних почуттів і зіставлення їх зі змістом художнього образу; усвідомлення цінностей внутрішнього життя відповідно до морально-світоглядних позицій, відтворених у мистецтві. Цей принцип спрямовано на спонукання студентів до усвідомлення власних психічних станів у процесі зіставлення з переживаннями, відтвореними у художньому образі, на осмислення студентом досвіду власної виконавської діяльності. Принцип цілісності й міцності передбачає, щоб знання, вміння, навички, світоглядні та інші ідеї були осмислені, добре засвоєні, тривалий час зберігалися в пам'яті та були логічно вибудовані.

Визначено педагогічні умови організації вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в аспекті формування їхньої

готовності до саморозвитку, а саме: створення позитивної атмосфери навчання; досягнення діалогових засад взаємодії викладача і студента в навчальному процесі; забезпечення пріоритету практичної діяльності; забезпечення діалогу музичних культур України та Китаю; систематичне спонукання майбутніх учителів до творчого застосування набутих знань і вмінь на практиці.

5. Розроблено методику формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні, спрямовану на різнобічний інтелектуальний і творчий розвиток студентів, формування у них здатності до постійної самоосвіти протягом усього життя. Означена методика складається з трьох етапів: пізнавально-оцінювального, конструктивно-розвивального, творчо-виконавського, що носять варіативний характер. Перший етап - пізнавально-оцінювальний - спрямований на професійне самопізнання студентів, на розуміння суспільної та особистісної значущості діяльності вчителя музики. На цьому етапі слід розвивати здібності до самоорганізації, самостимуляції, самоконтролю, вміння працювати в колективі. З цією метою використовуються творчі завдання, методи проектування, тестування, методи особистісно-професійного самопізнання, міні-бесіди, мозковий штурм та ін.

Другий етап - конструктивно-розвивальний - передбачає безпосереднє оволодіння студентами вокально-хоровими навичками, формування у них готовності до самостійного планування інтерпретації музичних творів та саморегуляції виконавської діяльності. Основними формами роботи на цьому етапі має стати психолого-педагогічний тренінг, педагогічний практикум, індивідуальні співбесіди, метод портфоліо, робота в малих групах, диспути, семінари.

Третій етап - творчо-виконавський - передбачає збагачення студентів досвідом творчості, формування здатності кожного студента до самореалізації як майбутнього професіонала. На цьому етапі актуалізуються рефлексивні процеси, проводиться аналіз, визначається, що вдалося досягти учневі, які навички слід удосконалювати і які методи та форми роботи доцільно застосувати для подальшого професійного розвитку. Цей етап спрямований на підвищення пріоритету творчо-рефлексивних форм роботи та самоаналізу професійного саморозвитку, на творче застосування набутих вокально-хорових умінь і навичок на практиці, їх узагальнення і закріплення.

Впровадження експериментальної методики забезпечило істотні позитивні динамічні зрушення в рівнях сформованості готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання. Якісні та кількісні результати дослідно-експериментальної роботи довели ефективність розробленої експериментальної методики, а статистична обробка отриманих даних підтвердила достовірність результатів дисертаційного дослідження.

Проведене дослідження не вичерпує всі аспекти проблеми формування готовності майбутнього вчителя музики до саморозвитку. Перспективи

подальших досліджень мають бути зорієнтовані на удосконалення змісту вокально-хорової підготовки, визначення її потенціалу в формуванні у студентів установки на мистецький саморозвиток протягом усього життя; активізації здатності майбутнього вчителя до самостійного планування художньо-виховної роботи в школі, визначення шляхів творчого саморозвитку особистості у мистецькій діяльності.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

1. Бі Цзінчен. Особливості формування готовності до саморозвитку майбутнього учителя музики у процесі вокально-хорового навчання /Бі Цзінчен //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 16 (21), Ч. II. – К: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. - С. 99-104.

2. Бі Цзінчен. Саморозвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва як важлива складова розвитку особистості в процесі вокально-хорового навчання /Бі Цзінчен //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 18 (23). – К: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. - С. 213-217.

3. Бі Цзінчен. Рівні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-хорового саморозвитку / Бі Цзінчен. //Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць [за заг. ред. проф. В.І.Сипченка. – Вип. 3 (83). – Слов'янськ: ДДПУ, 2017. – С. 12-19.

4. Бі Цзінчен. Основні принципи формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-хорового саморозвитку /Бі Цзінчен. //Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: педагогічні науки: зб. наук. праць [за ред. проф. Т.Степанової. – № 3 (58). – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2017. - С. 388-393.

5. Бі Цзінчен. Формування готовності до саморозвитку майбутнього вчителя музики у процесі вокально-хорового навчання /Бі Цзінчен //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 16 (21), Ч. II. – К: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. - С. 59-64.

6. Би Цзинчен. Значение педагогических условий в формировании готовности к саморазвитию будущих учителей музыки /Би Цзинчен //Серия «Педагогика и методика». – Пекин: PEDAGOGY, 05. 2015. (Китай). – С. 39.

7. Бі Цзінчен. Здатність до саморозвитку майбутніх учителів музики на диригентсько-хорових заняттях /Бі Цзінчен. //Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін: зб. матеріалів всеукр. науково-

практ. конф. [заг. ред. проф. А.В. Козир; доц. К.О. Щедролоєвої. – Херсон: ХДУ, 2016. – С. 225-228.

АНОТАЦІЇ

Бі Цзінчен. Методика формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2018.

У дисертації досліджується проблема формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання. Конкретизовано поняття «готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання», розкриті теоретичні та практичні аспекти формування цього феномена.

Доведено ефективність формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання за умов впровадження експериментальної методики, яка забезпечує динаміку формування рівнів досліджуваної готовності від низького до високого. Дана методика спрямована на різнобічний інтелектуальний і творчий розвиток студентів, формування у них здатності до постійної самоосвіти протягом усього життя. Означена методика складається з трьох етапів: пізнавально-оцінювального, конструктивно-розвивального, творчовиконавського, що носять варіативний характер. Узагальнення результатів упровадження експериментальної методики у практику мистецьких ВНЗ України і Китаю дозволило визначити педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання.

Практичним результатом впровадження розробленої та апробованої методики формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до саморозвитку в процесі вокально-хорового навчання є позитивна динаміка зростання всіх структурних компонентів досліджуваного педагогічного явища, що дає підстави зазначити доцільність та перспективність її застосування для підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у системі вищої музично-педагогічної освіти.

Ключові слова: саморозвиток, майбутній вчитель музичного мистецтва, поетапна методика, готовність до саморозвитку у вокально-хоровому навчанні.

Би Цзинчен. Методика формирования готовности будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения /Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2018.

В диссертации исследуется проблема формирования готовности будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения. Конкретизировано понятие «готовность будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения», раскрыты теоретические и практические аспекты формирования этого феномена.

Доказана эффективность формирования готовности будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения в условиях внедрения экспериментальной методики, которая обеспечивает динамику формирования уровней исследуемой готовности от низкого до высокого. Разработанная методика направлена на разностороннее интеллектуальное и творческое развитие студентов, формирование у них способности к постоянному самообразованию в течение всей жизни.

Данная методика состоит из трех этапов: познавательного-оценочного, конструктивно-развивающего, творчески-исполнительского, которые носят вариативный характер. Обобщение результатов внедрения экспериментальной методики в практику художественных ВУЗ Украины и Китая позволило определить педагогические условия формирования готовности будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения.

Практическим результатом внедрения разработанной и апробированной методики формирования готовности будущего учителя музыкального искусства к саморазвитию в процессе вокально-хорового обучения является положительная динамика роста всех структурных компонентов исследуемого педагогического явления, что дает основание отметить целесообразность и перспективность ее применения для повышения эффективности профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства в системе высшего музыкально-педагогического образования.

Ключевые слова: саморазвитие, будущий учитель музыкального искусства, поэтапная методика, готовность к саморазвитию в вокально-хоровом обучении.

Bee Jingchen. The method of forming the readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral education. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogy in specialty 13.00.02 - Theory and Methods of Musical Training / The National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova. - Kiev, 2018.

In the dissertation the problem of formation of readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral education is investigated. The concept of "readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral learning" is concretized, theoretical and practical aspects of the formation of this phenomenon are revealed. The efficiency of forming the readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral training is proved in conditions of introduction of the experimental technique that provides the dynamics of the levels of the researched readiness from low to high. The developed methodology is aimed at the versatile intellectual and creative development of students, the formation of their ability to permanent self-education throughout life. This technique consists of three stages: cognitive-evaluative, constructive-developing, creative-performing, which are of a variable nature. The generalization of the results of the introduction of the experimental methodology into the practice of art universities in Ukraine and China made it possible to determine the pedagogical conditions for forming the readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral education.

The practical result of the introduction of the developed and tested methodology for forming the readiness of the future teacher of musical art for self-development in the process of vocal-choral education is the positive dynamics of growth of all structural components of the studied pedagogical phenomenon, which gives grounds to note the expediency and the prospects of its application for improving the professional training of future teachers of musical art in the system of higher musical and pedagogical education.

Key words: self-development, future teacher of musical art, step-by-step methodology, readiness for self-development in vocal-choral education.